

FRANZ BABINGER – 35 †
NICOARĂ BELDICEANU – 10 †
IN MEMORIAM !

FRANZ BABINGER ÎN IZVOARE EPISTOLARE
(1920-1991)

DAN PRODAN

Franz Babinger (1891-1967), unul dintre cei mai mari orientaliști-turcologi ai lumii din secolul al XX-lea¹, și-a desfășurat activitatea didactico-științifică turcologică în România în perioada 1935-1943². Primul și, poate, cel mai important colaborator român a lui Fr. Babinger a fost **Nicolae Iorga**, istoric cu reale și constante preocupări de turcologie didactică, științifică și organizațională, în primele patru decenii ale seco-

¹ H.J. Kissling, *Franz Babinger (1891-1967)*, în "S.O.F.", XXVI. Band, 1967, München, pp. 375-379; H.W. Duda, *Franz Babinger*, în "A.O.A.W.", 118. Band, Wien, 1968, pp. 317-325; Mihail Guboglu, *Franz Babinger*, în "S.A.O.", VII, 1968, București, pp. 233-235; *Franz Babinger*, în *The International Who's Who, 1967-1968*, ed. XXXI, London, p. 67; Dan Prodan, *Din tradițiile orientalisticii românești. Franz Babinger și Institutul de Turcologie de la Iași (1940-1945)*, în "C.L.S.O.", 2, 1993, coordonatori Mihai Maxim și Bogdan Murgescu, București, pp. 164-201; idem, *Franz Babinger – turcolog celebru și agent secret?*, în "M.I.", s.n., XXVIII, nr. 4(325)/aprilie 1994, București, pp. 49-51; idem, *Mid-17th Century Transylvania and Franz Babinger. On a Berât and an 'Ahd nâme handed to Prince Gheorghe Rákóczi II in 1649*, în "T.R.", III, no. 2/Summer 1994, Cluj-Napoca, pp. 127-134; idem, *Studiile lui Franz Babinger referitoare la istoria românilor și a relațiilor româno-otomane în evul mediu (secolele XIV-XVII)*, în "Hierasus", X, 1996, Botoșani, pp. 119-170; idem, *Anul 1649 în relațiile otomano-transilvane*, în "A.I.I.X.I.", XXXVII, 2000, Iași, pp. 205-222; idem, *Nicoară Beldiceanu sur Franz Babinger*, în "Romano-Turcica", I, 2003, Istanbul, Edit. Isis, 2003, pp. 249-257; idem, *Gh.I. Brătianu și Franz Babinger. Convergențe*, în vol. *Gh.I. Brătianu – 50 de ani de la moartea sa*, coord. Ștefan S. Gorovei, Iași, 2004.

² Dan Prodan, *Franz Babinger en Roumanie (1935-1943). Etude et sources historiques*, Edit. Isis, Istanbul, 2003, 339 p.

lului trecut³. Între Fr. Babinger și N. Iorga s-a derulat un dialog epistolar în perioada 1920-1937, scrisorile păstrându-se în fondul arhivistic *Corespondența Nicolae Iorga* (431 vol.) de la Biblioteca Academiei Române. Conținutul acestor scrisori oferă informații interesante referitoare la angajarea cu contract a lui Babinger la București și la primii ani ai activității sale în capitala României.⁴

În perioada 1948-1958 Fr. Babinger a fost profesor de turcologie la Universitatea din München și director al Institutului de Istorie a Orientului Apropiat și de Turcologie din capitala bavareză. În acel oraș Babinger a colaborat cu tânărul turcolog român Nicoară Beldiceanu, stabilit la Paris. În perioada 1990-1991 am corespondat personal cu regretatul Nicoară Beldiceanu (1920-1994)⁵, care a evocat astfel fapte și întâmplări, concepții și atitudini din viața și activitatea lui Babinger⁶. Astfel, informațiile din izvoare epistolare le-au completat pe cele din surse documentare.

I. Franz Babinger: "doresc foarte mult să pun Turcologia în București pe o bază solidă"⁷

În scrisoarea din 14 februarie 1920 tânărul Babinger îl ruga pe N. Iorga, autorul celebrei *Geschichte des osmanischen Reiches, nach den Quellen dargestellt* (vol. I-V, Gotha, 1908-1913), apreciată de turcologul german, să-i procure și să-i expedieze două contribuții de referință în cadrul preocupărilor de orientalistică-turcologie de la

³ M.M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, *N. Iorga, historien de l'empire Ottoman*, în "Balcania", VI, 1943, Bucarest, pp. 101-122; idem, *Nicolae Iorga, a Romanian Historian of the Ottoman Empire*, Bucharest, 1972, 190 p.; idem, *N. Iorga et l'Empire Ottoman*, în vol. *Nicolae Iorga l'homme et l'oeuvre...*, Bucarest, 1972, pp. 175-186, Tayyib Gökbilgin, *La conception de Nicolas Iorga sur l'Empire Ottoman*, în "A.I.E.S.E.E. Bulletin", IX-e année, n-os 1-2/1971, Bucarest, pp. 29-33; Mihail Guboglu, *Nicolae Iorga – istoric al Imperiului Otoman și al istoriei otomane*, în vol. omagial *Parlamentul României. Sesiunea omagială Nicolae Iorga – Virgil Madgearu, 27 noiembrie 1990*, București, 1991, pp. 44-47; Dan Prodan, *Preocupările de orientalistică-turcologie ale lui Nicolae Iorga*, în "A.I.I.X.I.", 2001, Iași, pp. 215-228; idem, *Nicolae Iorga-140*, în "Mentor XXI", IV, nr. 3/2001, Botoșani, p. 6A; idem, *Contribuția lui Nicolae Iorga la dezvoltarea orientalisticii-turcologiei*, în "A.M.S.", II, 2002, Botoșani, pp. 72-133.

⁴ Dan Prodan, *Franz Babinger și Nicolae Iorga. Corespondență*, în "A.I.I.X.I.", XXXVI, 1999, București, pp. 171-202.

⁵ Anca Popescu, *Nicoară Beldiceanu (1920-1994)*, în "R.I.", s.n., VI, nr. 5-6/1995, București, pp. 601-602.

⁶ Dan Prodan, *Nicoară Beldiceanu sur Franz Babinger*, în "Romano-Turcica", I, 2003, Istanbul, Edit. Isis, 2003, pp. 249-257.

⁷ Biblioteca Academiei Române, *Corespondență N. Iorga*, vol. 427/1937, f. 275, București: "Ich wünche das sehr, da mir alles daren liegt, die Turkologie in Bucarest auf einen festen Grund zu setzen".

începutul secolului al XX-lea: *Influența orientală asupra limbei și culturii române* (3 vol. București, 1900), de Lazăr Șăineanu, și *Historia Turchesca (1300-1514)*, compilație de Donado da Lezze (ediție de Ion Ursu, București, 1909)⁸. Textul scrisorii permite formularea a trei observații: prestigiul de care se bucurau contribuțiile și edițiile de izvoare istorice orientalistico-turcologice ale autorilor români; direcția prioritară de cercetare turcologică a lui Babinger: Europa central-sudică sub stăpânire otomană; cei doi istorici se cunoșteau anterior anului 1920, fără a putea preciza începutul cronologic al colaborării.

În scrisorile din 5 și 27 decembrie 1930, aflate în *Arhiva de familie N. Iorga*, în custodia lui Andrei Pippidi, nepotul istoricului, Fr. Babinger atrăgea atenția destinatarului asupra izvoarelor istorice epigrafico-narative ca surse importante pentru istoria românilor (sec. XVII)⁹. Începând cu anul 1931, cadența scrisorilor a crescut, în acest an Iorga primind cel puțin 4 epistole de la Babinger. Toate au avut ca subiect proiectata călătorie de studii pe care Babinger a acceptat să o efectueze, la invitația oficială a lui Iorga, în România, în regiunile locuite de populația musulmană (Dobrogea și sudul Basarabiei), pentru investigații istorico-filologice¹⁰.

Nivelul și intensitatea relațiilor științifice de colaborare dintre N. Iorga și Fr. Babinger au fost ilustrate și de conferința pe care ultimul a susținut-o la postul de radio "Deutsche Welle" din Berlin (3 decembrie 1931), consacrată relațiilor culturale complexe și influențelor reciproce germano-române până la primul război mondial. Conferința, susținută cu doar 3 zile înainte de Sf. Nicolae (6 decembrie), ziua prenumelui lui Iorga, pe atunci prim-ministru, a fost și un omagiu la adresa istoricului și premierului român¹¹. De altfel, tot Babinger a fost autorul unui articol, în coloanele ziarului "Deutsche Allgemeine Zeitung" din 6 decembrie 1931, dedicat personalității unice și activității multilaterale și fecunde a "domnului Ministru-Președinte N. Iorga"¹².

În scrisoarea din 29 ianuarie 1933 Babinger i-a precizat lui Iorga că era preocupat de evenimentele istorice ce au determinat sfârșitul domniei lui Vasile Lupu în Moldova (1653), solicitându-i istoricului român să-i trimită propriile-i lucrări despre

⁸ B.A.R., *Corespondență N. Iorga*, vol. 284/1920, ff. 279-279 v.; D. Prodan, *Franz Babinger și Nicolae Iorga. Corespondență*, pp. 172, 178

⁹ Cristina Feneșan, *Franz Babinger: ein deutscher Beitrag zur rumänischen Osmanistik*, în "R.E.S.E.E.", XXXII-e année, n-os 3-4/1994. Bucurest. pp. 320-322

¹⁰ B.A.R., *Corespondență N. Iorga*, vol. 367/1931, f. 18; vol. 363/1931, f. 169; vol. 373/1931, ff. 350-351; vol. 377/1931, f. 3; D. Prodan, *op. cit.*, pp. 173, 178-181

¹¹ B.A.R., *Corespondență N. Iorga*, vol. 393/1932, ff. 26-37; D. Prodan, *op. cit.*, pp. 172, 182-187.

¹² *Ibidem*, f. 38; *ibidem*, pp. 172, 187-188.

călătorii europeni în Orient în evul mediu. Între cei doi istorici exista un intens schimb de publicații științifice¹³.

De la 1 aprilie 1934 Fr. Babinger a fost suspendat din funcția de profesor de turcologie al Universității din Berlin, de către autoritățile hitleriste¹⁴, pe motiv că una din bunicile sale ar fi fost de origine evreiască. În aceste condiții, adversar declarat al hitlerismului, Babinger era dispus la o colaborare de profil cu o instituție științifico-didactică din afara Germaniei. N. Iorga a aflat despre această disponibilitate a lui Babinger prin intermediul orientalistului englez Sir Dennison Ross și i-a adresat o invitație oficială pentru a colabora cu Institutul pentru studiul Europei sud-estice din București¹⁵.

Discutarea detaliilor “tehnico-financiare” ale acestei dorite și profitabile colaborări bilaterale a constituit subiectul scrisorilor lui Babinger către Iorga din 1935. “Intermediar” al acestor tratative a fost consulul general al României la Berlin, C.I. Karadja, diplomat, istoric și discipol al lui N. Iorga. Prin scrisorile din 2 și 5 mai 1935 Babinger i-a cerut lămuriri lui Iorga în legătură cu invitația de a colabora didactico-științific cu Institutul pentru studiul Europei sud-estice din București. A solicitat, de asemenea, o întâlnire personală cu Iorga, la o dată și într-o localitate asupra căreia vor decide de comun acord¹⁶.

Efectuând cercetări în *Arhivele din Stettin* (Germania), Fr. Babinger a descoperit aici importante mărturii istorice despre Gheorghe Ștefan, marele voievod și domn al Moldovei (1653-1658) și raportul pastorului german Conrad Jacob Hiltebrandt privitor la călătoria sa prin Țările Române (1656-1658). A comunicat, cu satisfacție, aceste descoperiri lui N. Iorga, în scrisoarea din 7 mai 1935¹⁷.

La Berlin, turcologul german a purtat discuții cu C.I. Karadja despre oportunitatea deplasării sale la București. Astfel, după discuția cu Babinger din 19 mai 1935, diplomatul român a comunicat lui Iorga că turcologul german era de acord să-și continue activitatea științifico-didactică la București, pe baza unei invitații oficiale, în calitate de “professeur agrégé”, solicitând o remunerație lunară de 12.000 lei, un permis permanent de călătorie pe C.F.R., pentru a studia populația și vestigiile musulmane din Dobrogea, și posibilitatea de a vizita în vacanțele anului universitar Germania¹⁸.

¹³ *Ibidem*, vol. 401/1933, ff. 143-143 v.; *ibidem*, pp. 173, 188-189.

¹⁴ *Ibidem*, vol. 416/1935, f. 22; *ibidem*, pp. 173-174, 189.

¹⁵ *Ibidem*, vol. 416/1935, ff. 22, 263, *Ibidem*, pp. 173-174, 189-190.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ B.A.R., *Correspondență N. Iorga*, vol. 422/1935-1937, ff. 244-244 v. D. Prodan, *op. cit.*, pp. 174, 189-190.

¹⁸ *Ibidem*, vol. 419/1935, ff. 267-267 v.; *ibidem*, pp. 174-175, 190-191.

După alte schimburi de oferte, la 18 august 1935 s-a încheiat *contractul* între Fr. Babinger și N. Iorga, prin care turcologul german devenea angajat al Institutului pentru studiul Europei sud-estice din București, de la 1 octombrie 1935. Activitatea sa avea ca obiect "cercetarea epocii turcești în Balcani". În timpul vacanțelor "profesorului Babinger îi este permis să dispună de timpul său conform bunului său plac și să călătorească în Germania, potrivit problemelor sale personale". Remunerația sa va fi de 15.000 lei lunar. I se va acorda un permis de călătorie gratuit pe C.F.R., "pentru călătoriile sale de studii, în special în Dobrogea și în zonele locuite de turci ale Regatului României". Contractul putea fi reînnoit pentru încă un an universitar, dacă niciuna dintre părți nu-l va denunța¹⁹. N. Iorga a contrasemnat contractul la sfârșitul lunii august 1935.

În scrisoarea din 12 septembrie 1935 Babinger i-a confirmat lui Iorga primirea invitației oficiale în limba franceză din partea institutului amintit și a contractului semnat de istoricul român. A solicitat lui Iorga detalii despre viitoarele sale teme de cercetare științifică turcologică, pentru a-și aduce în România cărțile necesare din propria-i bibliotecă de specialitate, estimată la aproximativ 8.000 de volume. La rândul său, Babinger a propus ca temă de cercetare abordarea istorico-etnică și lingvistico-literară a populației turcești din Dobrogea, aflată atunci în plin proces de imigrare în Turcia. Spera să obțină sprijinul moral și material al ministrului Turciei la București, Hamdullah Suphi Tanrıöver, pe care-l cunoștea personal²⁰.

În alte trei scrisori din octombrie 1935 Babinger comunica lui Iorga că s-a întâlnit la Cracovia cu filologul orientalist polon T. Kowalski, cu care a discutat despre tătarii din Dobrogea și din zona bulgară a *Deliorman*-ului, că a ajuns în București, de unde a efectuat o scurtă deplasare la Constanța și în Dobrogea, cu obiective științifice. La 1 noiembrie 1935 Babinger intenționa să susțină la Institutul pentru studiul Europei sud-estice o conferință publică cu tema: "*Probleme der Islāmforschung in Südostruropa mit Besonderen Bezug auf Rumänien*"²¹, tradusă din germană în franceză de d-na Maria-Matilda Alexandrescu-Dersca²².

Chiar și după începerea activității didactico-științifice la amintitul institut bucureștean, Babinger a continuat corespondența cu Iorga, atunci când unul dintre ei lipsea din capitală sau din țară. În aceste scrisori, din perioada noiembrie 1935-aprilie 1938, Babinger l-a informat pe Iorga în legătură cu schimburile de publicații dintre ei și cu propriile sale cercetări și contribuții istorice, articole despre *călătoria* englezului

¹⁹ A.N.R., D.A.I.C., *fond Ministerul Educației Naționale*, d. 729/1938, f. 10; D. Prodan, *op. cit.*, pp. 175, 192.

²⁰ B.A.R., *Correspondență N. Iorga*, vol. 415/1935, f. 152; D. Prodan, *op. cit.*, pp. 175, 193-194.

²¹ Vezi Franz Babinger, *Quelques problèmes d'études islamiques dans le sud-est européen*, în "L'Europe Orientale", XXXIV-e année, no. 7/1937, Paris, extras, 16 p.

²² D. Prodan, *op. cit.*, p. 176.

Robert Bargrave prin Moldova lui Vasile Lupu (1652)²³, despre *originea și sfârșitul* domniei principelui moldav (1653)²⁴, despre descrierea Țărilor Române a francezului Delacroix (mai 1676)²⁵, puțin cunoscută și utilizată în istoriografie, sau despre “câteva mărunțișuri interesante” de ordin cultural-bibliografic din secolul al XVIII-lea²⁶.

În scrisoarea din 14 mai 1937 Babinger a comunicat lui Iorga programul activității sale didactico-științifice în România pentru viitoarele luni, insistând în mod deosebit asupra necesității organizării unei “mici biblioteci, ce să reunească cele mai importante opere și izvoare istorice cu privire la istoria otomană”, la institutul bucureștean, pentru că, argumenta savantul german, “*doresc foarte mult să pun Turcologia pe o bază solidă* (subl.D.P.)”²⁷. Afirmția lui Babinger are o conotație obiectivă: nivelul incipient de dezvoltare instituțională-universitară a turcologiei românești, și una subiectivă: gradul de percepere a acestei realități concrete și modalități de influențare pozitivă a sa.

Această imagine “epistolară” a colaborării Iorga-Babinger și a rolului ultimului la dezvoltarea turcologiei românești interbelice este incompletă, deoarece nu au fost descoperite și publicate scrisorile istoricului român adresate turcologului german, în eventualitatea fericită în care ele se mai păstrează undeva, în arhive, fonduri sau colecții publice ori private. Precizez aceasta deoarece locuința, biblioteca și arhiva personală ale lui Fr. Babinger de la Würzburg-Bavaria au ars aproape în întregime în martie 1945, în urma unui bombardament al aviației aliate asupra aceluia oraș german²⁸. Dacă scrisorile lui Iorga se aflau la Würzburg, ele au fost distruse. Dar niciodată nu se știe ce surprize pot oferi fondurile arhivistice. *O speranță rămâne întotdeauna...*

II. Nicoară Beldiceanu despre Franz Babinger²⁹

Mă număr printre favorizații discipoli ai Muzei Clio care l-au cunoscut personal pe marele turcolog de origine română Nicoară Beldiceanu (1920-1994)³⁰. Actul cunoașterii a parcurs trei etape. În *prima etapă* l-am cunoscut pe Nicoară Beldiceanu – *turcologul*, prin intermediul contribuțiilor sale turcologice, de referință în acest domeniu de

²³ B.A.R., *Correspondență N. Iorga*, vol. 417/1935, f. 248; D. Prodan, *op. cit.*, pp. 176, 195-196.

²⁴ *Ibidem*, vol. 423/1936, f. 29; *Ibidem*, pp. 176, 198-199.

²⁵ *Ibidem*, f. 28; *ibidem*, pp. 176, 197-198.

²⁶ *Ibidem*, vol. 426/1937, f. 151; *ibidem*, pp. 176, 198-199.

²⁷ *Ibidem*, vol. 427/1937, ff. 217; *ibidem*, pp. 176, 198.

²⁸ *Franz Babinger Schriftenverzeichnis 1910 bis 1961*, München, 1962, p. 32/anul 1943-nr. 3.

²⁹ Partea a II-a a prezentei contribuții reprezintă un rezumat al articolului meu: *Nicoară Beldiceanu sur Franz Babinger*, în “Romano-Turcica”, I, 2003, Edit. Isis, Istanbul, pp. 249-257.

³⁰ Vezi *supra* nota nr. 5.

cercetare, elaborate și publicate pe parcursul unei jumătăți de veac. În *a doua etapă* am făcut cunoștință cu Nicoară Beldiceanu – *memorialistul și epistolarul*. Am corespondat în perioada noiembrie 1990-aprilie 1991, primind patru scrisori de la regretatul turcolog. În *a treia etapă* l-am cunoscut *personal* pe N. Beldiceanu la Iași, în iunie 1991, cu ocazia unor manifestări științifice organizate în acest oraș: o serie de conferințe despre Imperiul Otoman susținute de ilustrul invitat la Facultatea de Istorie: sesiunea de comunicări organizată la Institutul de Istorie “A.D. Xenopol”. În aceste ipostaze l-am cunoscut pe N. Beldiceanu – *omul*: politicoș, afabil, deschis dialogului pe varii teme, dornic să ofere informații inedite, dar și îndemnuri didactico-metodologice, credincios adevărului istoric și profesiei pe care și-a ales-o cu șase decenii în urmă.

Deoarece cele patru scrisori conțin informații inedite și foarte interesante despre Franz Babinger, consider că este necesar să le public în limba română, limbă în care ele au fost scrise. Cred că această inițiativă este un triplu câștig, pentru că se îmbogățește astfel nivelul informațiilor noastre despre: Fr. Babinger, rolul său în dezvoltarea turcologiei românești și cariera științifică a lui N. Beldiceanu. Greșelile de tehnoredactare au fost corectate tacit, iar completările de ordin gramatical, stilistic, semantic, științific etc. au fost introduse între paranteze drepte: [.....].

1

Nicoară Beldiceanu
Parc de Lormoy (G. I)
91240 St. Michel sur Orge

St. Michel sur Orge,
15 Decembrie 1990

Stimate Domnule Prodan,

Răspund răvașului Dv. din 7 Dec. '90. Nu știu de știți, dar după bunica mea, Sofia Nădejde, sunt botoșănean, adesea îmi povestea despre copilăria ei, de școala primară unde a prins primele buchii, dar să vin la țelul scrisorii Dv.

Pe profesorul Franz Babinger l-am cunoscut la München în cursul lunii Noiembrie 1953. Venisem dela Istanbul la Paris în 1949 la îndemnul unui cunoscut care lucra în domeniul vechilor civilizații mesopotamiene și a lui Mircea Eliade (Eliade fusese asemenea mie elev la Liceul Spiru Haret din București). Aici mi-am dat repede sama că studiile otomane erau inexistente. Profesorul de turcă era pur filolog, iar și mai neplăcut, pe poziții [politice] diametral opuse mie. În fiecare zi dată de bunul Dumnezeu mă afundam în manuscrisele fondului turcesc dela Biblioteca Națională³¹ și publicam în raport cu trecutul româno-otoman. Profesorul F. Babinger era la München și mi-a citit articolele publicate în țară și în bejenie. El mi-a propus o bursă în 1953 pentru a veni și susține un doctorat sub direcția lui.

³¹ Din Paris!

La München am avut ocazia să-l cunosc, era un om care cunoștea perfect franceza, italiana, engleza și româna. A primit subiectul de teză propus de mine, ceea ce era o mare bunăvoință. Pe atunci subiectul era propus de profesor și studentul nu-l putea refuza. Am avut mai mulți colegi germani, le era teamă teribilă de Babinger. Mărturisesc că toți erau extrem de drăguți și gata să mă ajute pentru germană, atmosfera era plăcută în seminar când Babinger nu era prezent. Era un om extrem de nervos și avea adevărate crize de violență, asistentul, Kissling, tremura în fața profesorului. Nu știu de ce Babinger mi-a arătat totdeauna o mare bunăvoință, chiar și într-o zi când i-am spus că datează greșit prima emisie a unei monede de aur de către tarapanaua otomană a sultanului Mehmed II. Asistentul lui care era lângă mine a devenit alb de teamă. Babinger s-a uitat lung la mine și mi-a cerut să-i dau argumente. L-am trimis la documentele lui Ștefan cel Mare, ori biblioteca Institutului de turcologie³² nu posedă colecția. El o avea acasă. Mi-a spus: "vino mâine dimineață la 8 la mine acasă, luăm micul dejun și-mi dovedești că ai dreptate". M-am înființat la el dimineața următoare. I-am arătat o serie de documente emise de cancelaria lui Ștefan cel Mare. Era furios și când femeia de menaj a adus cafetiera, Babinger a luat-o pentru a mă servi, dar mâna îi tremura de enervare și a vărsat toată cafeaua pe masa din sufragerie, era stingherit de cele petrecute și încet s-a liniștit și s-a scuzat.

Cursurile lui consistau adesea din citirea articolelor din *Enciclopedia islamică*³³. În plus, joia făcea un seminar de paleografie după *documentele* publicate de F. Kraelitz³⁴. Era pasionat când ne vorbea despre cercetările lui personale, atunci cu adevărat aveai ceva de învățat, dar nu sunt sigur că studenții care erau începători trăgeau tot folosul și învățământul din aceste "cursuri" neprevăzute. Babinger avea un fler puțin comun în aflarea unor surse nebănuite. Dar natura lui vulcanică și pătimașă a contribuit la raritatea doctoratelor acordate de el. La cunoștința mea n-a decernat doctoratul la mai mult de 5 sau 6 persoane în peste 30 de ani. Printre ele mă aflu eu și soția mea, născută Steinherr, fiica hititologului care a deslegat pentru prima dată misterele scrierii hitite hieroglifice. Nevastă-mea nici ea n-avea teamă de Babinger, odată i-a arătat că s-a înșelat într-o trimitere la *GOW*³⁵. Am fost când Babinger a refuzat teza unui camarad. A ieșit val vârtej din biroul lui, a intrat în bibliotecă urlând și-a aruncat teza în capul studentului neamț, dându-i să înțeleagă că nu mai are ce căuta la cursul lui.

³² De la München!

³³ *Encyclopediu of Islam/ l'Encyclopédie de l'Islam/ Enzyklopädie des Islam*, ediția I, Leiden, vol. I-IV, 1915-1938 + vol. supl. 1943.

³⁴ Friedrich Kraelitz, *Osmanische Urkunden in türkischer Sprache aus der zweiten Hälfte des 15. Jahrhunderts. Ein Beitrag zur osmanischen Diplomatik*, Wien, 1922, 111 p. + XIV tabele.

³⁵ Franz Babinger, *Die Geschichtsschreiber der Osmanen und ihre Werke*, Otto Harrassowitz Verlag, Leipzig, VII+477 Ss.

Din cauza mea a avut o ceartă de o violență puțin comună cu celebrul bizantinist Dölger, deoarece am refuzat acestuia de a face studii bizantine, arătând că n-am cunoștința necesară de greacă bizantină pentru a lua calea unor astfel de studii, eu nefiind interesat decât de lumea otomană. Mărturisesc că am fost puțin diplomat.

Îmi amintesc un episod interesant din viața lui, era student la Oxford și acolo a cunoscut pe acel ce a devenit celebrul colonel Lawrence³⁶. În timpul primului război mondial Babinger se afla pe frontul din Palestina, comanda, de-mi amintesc bine, o baterie de artilerie. Se înfățișează în fața lui un băiețel arab care-i înmânează o scrisoare dela Lawrence. Acesta îi scria că aflând că în fața liniilor comandate de el se afla o baterie comandată de vechiul lui coleg dela Oxford, îl invită să ia ceaiul împreună între cele două linii. Babinger i-a răspuns că regretă dar că în calitatea lui de ofițer german nu putea da urmare la invitație. Scrisoarea a păstrat-o, dar a ars cu biblioteca lui în urma unui bombardament în cursul celui de-al doilea război mondial³⁷. Nu știu dacă acest episod este cunoscut în afara celor 6 sau 7 studenți care-i audiau cursul.

D-na Brătianu mi-a povestit unele întâmplări ale lui Babinger când era la Iași. Babinger aprecia în mod deosebit pe profesorul G.I. Brătianu, dar nu cred că am dreptul de a da în vileag cele povestite mie de D-na Brătianu. Un lucru reiese, Babinger era un om bizar, dealtfel avea mereu certuri cu soția profesorului de studii grecești, Balmuș³⁸, de nu mă înșel locuia la familia Balmuș. Babinger avea o deosebită venerație pentru turcologul francez *J. Deny*³⁹, i se adresa lui când întâmpina unele dificultăți în textele otomane. Babinger a scris un foarte frumos *necrolog* la moartea lui Deny, printre altele povestește că atunci când el, Babinger, se afla la Galipoli⁴⁰ în liniile otomano-germane, Deny se găsea în fața lui pe un vas al escadrei franceze. Deny este au-

³⁶ Lawrence, Thomas Edward (zis Lawrence al Arabiei) – (1888-1935), scriitor și colonel britanic. În timpul primului război mondial a organizat și condus (1916-1918) în Orientul Apropiat răscoala arabilor împotriva dominației otomane, dobândind o faimă legendară. Jurnalul său, alcătuit cu această ocazie și tipărit cu titlul: *Cei șapte stâlpi ai înțelepciunii* (versiune prescurtată: *Revoluția în deșert*), evocă în stil simbolic frământata sa experiență de viață în Arabia.

³⁷ La 16 martie 1945 asupra orașului Würzburg-Bavaria de Nord.

³⁸ Constantin Balmuș (1898-1957), filolog clasicist român, profesor universitar la Iași și București. Academician (1948-1957).

³⁹ Jean Deny (1879-1963), orientalist-turcolog francez, unul dintre cei mai importanți savanți osmaniști ai secolului al XX-lea. Vezi Franz Babinger, *Jean Deny (1879-1963). Nachruf*, în "Z.D.M.G.", 114. Band, 1964, Wiesbaden, Ss. 6-12.

⁴⁰ Gallipoli, oraș și peninsulă în Turcia europeană. În timpul primului război mondial aici a avut loc o ofensivă navalo-terestră nereușită a unui corp expediționar anglo-francez (1915-1916) împotriva armatei otomano-germane. Azi localitatea Gelibolu.

torul celei mai bune *gramatice ale turcei otomane*, carte⁴¹ care vine să fie republicată și este vândută la un preț astronomic.

Babinger a lăsat în urma lui o operă enormă, care arată interese foarte diferite⁴², *GOW* rămâne o operă capitală pentru acei interesați de sursele narative otomane. Era un om curios, plin de contradicții și ciudățenii, de pildă nu suporta să se vadă într-o oglindă. În biroul lui la Facultate⁴³ a cerut ca oglinda care se afla deasupra lavabolului să fie demontată.

Personal îi port o deosebită recunoștință, chemându-mă la München mi-a permis să susțin primul meu doctorat, după asta dat fiind numele lui, prof. P. Lemerle mi-a cerut să intru în echipa lui, iar Babinger mi-a dat o scrisoare de recomandare pentru a fi acceptat la Centre Nat[ional] de la Recherche Scientifique⁴⁴. Și azi mă întreb de ce de la început mi-a arătat o deosebită simpatie, rămâne pentru [mine] un mister, dar asta n-a împiedicat să am unele probleme cu Babinger din cauza unui manuscris otoman dela Paris. În cele din urmă el a publicat facsimilul m[anu]s[crisului] iar eu traducerea în franceză. N-am auzit ca la München să se prepare sărbătorirea memoriei lui Babinger. Din păcate continuatorii lui la catedră sunt mult prea departe de capacitățile [pe] care le avea fostul meu director de teză.

Sper că aceste amintiri vor completa informația Dv. asupra unui om care a avut o viață destul de ciudată și aventuroasă, se spunea că aparținea serviciilor celebrului amiral Canaris. Care poate fi adevărul? În orice caz n-a fost niciodată un cirac al nazismului, după bunica lui era de origine franceză, asta mi-a spus-o el însuși. Știți că a murit accidental în Albania, pe al cărui dictator⁴⁵ îl cunoștea de când acesta era simplu profesor de liceu? Ce ași mai putea adăuga? Era în excelente relații cu marele elefant francez Louis Robert, la Istanbul trăgea la acesta, care era pe vremuri directorul Institutului francez de arheologie⁴⁶. Iubea enorm de mult mâțele și lăsa bani intendenței Institutului⁴⁷ pentru a hrăni pisicile care trăiau în jurul clădirii.

Vă las, Stimate Domnule Prodan, dorindu-vă Sărbători fericite! La mulți ani!

⁴¹ Jean Deny, *Grammaire de la langue turque. Dialecte osmanlis*, Paris, 1921, XXX+1216 p.

⁴² Vezi *Franz Schriftenverzeichnis, 1910-1968*, München, 1968.

⁴³ De la Universitatea din München!

⁴⁴ De la Paris!

⁴⁵ Enver Hodja (Hoxha) – (1908-1985), om politic comunist albanez. Secretar general (1943-1954) și prim-secretar (1954-1985) al Partidului Comunist Albanez (titulatură până în 1948)/Partidului Muncii din Albania (titulatură din 1948). Președinte al Consiliului de Miniștri al Albaniei (1944-1954). A condus țara în mod dictatorial, promovând apropierea de U.R.S.S. (până în 1961), apoi de R.P. Chineză (până în 1978).

⁴⁶ Din Istanbul!

⁴⁷ Din München!

N. Beldiceanu

[Scrisoare originală în românește, text tehnoredactat, cu semnătura autografă a expeditorului, în *Arhiva personală Dan Prodan*]

2

N. Beldiceanu
Parc de Lormoy (G. 1)
91240 St. Michel sur Orge

St. Michel-sur-Orge
28 Ianuarie 1991

Stimate Domnule Prodan,

Voi încerca să răspund întrebărilor mata[le] în măsura posibilităților⁴⁸, dar mai înainte vă mulțumesc pentru fotografia⁴⁹ unde se află tata în vremurile urmând primului război mondial.

Exista și există la München un institut, i-am aflat complicatul nume nemțesc într-o hârtie a soției mele privind atestajia de participare la seminar (*PRO/HAUPTSEMINAR/ZEUGNIS*) semnată de Babinger și purtând ștampila Institutului: *Institut für Geschichte und Kultur des Nahen Orients*. Titlul arată că Babinger vroia, în principiu, să monopolizeze întreg Orientul Apropiat, dar practic era vorba de istorie otomană care cuprindea și lumea Balcanilor, în măsura cât aceasta a fost otomană. Nu-mi mai amintesc [nici eu] și nici soția mea, dacă aceste cursuri aveau un fir roșu, în fond erau mai probabil în raport cu preocupările momentane ale lui Babinger, adesea se mărginea să citească articole din *Enciclopedia Islamului*. Ceeace era permanent erau seminarile de paleografie joile dimineața. Unii doctoranzi prezentau comunicări, de-mi amintesc bine, am avut două, ambele au apărut în "Südost-Forschungen", mi-au fost plătite de Südost-Institut, ceeace mi-a permis să pot termina doctoratul și susține teza.

Soția mea, asemenea mie, a susținut un doctorat la München, teza se intitulează: *Scheich Ūftade der Begründer des Gelvetijje-Ordens*, n-a apărut decât în 1961 la München (132 p. + 13 p. + 1 foto. + 5 planșe în afara text.). La origin[e]a acestui ordin de derviși este un prizonier capturat în Moldova, probabil în vremurile lui Ștefan cel Mare. Soția mea, asemenea mie, a susținut la Sorbona un doctorat în

⁴⁸ Informațiile oferite mie de N. Beldiceanu în scrisoarea din 15 decembrie 1990 au generat noi întrebări, pe care le-am formulat în scrisoarea mea din 10 ianuarie 1991.

⁴⁹ Apărută în "Magazin istoric" nr. 12/1990 și trimisă lui N. Beldiceanu cu scrisoarea din 10 ianuarie 1991.

istorie și unul de Stat în Litere. Vă atrag atenția că sistemul doctoratului german nu era același cu cel al celui francez. În Germania aveai o materie principală unde preparai teza, plus alte două cu examene. Eu am avut [ca materii secundare] filologia romanică și istoria universală; soția mea [a avut] araba și engleza.

În ce condiții a fost Babinger la Oxford n-aș putea spune, se pare că F[rantz] B[abinger] n-a luat calea otomanei decât după primul război mondial⁵⁰. După ultimul război⁵⁰ tinerii caută discipline care asigură câștigarea existenței. Disciplinile noastre n-au deosebit, în plus pentru a urma calea disciplinelor umane, îmi pare că cei ce iau acest drum trebuie să știe că va trebui să fie printre cei mai buni pentru a-și afla un loc. (De pildă fiul meu, deși începuse să prindă bine turca, a susținut un doctorat în Inteligență artificială/informatică.) Biblioteca care a ars se afla la Würzburg, totuși B[abinger] a reușit să adune iarăși o bibliotecă importantă. Babinger s-a refugiat la București, după ajungerea la putere a lui Hitler, se pare că o bunică, *fama est, dicitur*, ar fi fost evreică, B[abinger] mi-a vorbit odată de bunica lui, care era de origine franceză. Fiul unui anticar dela București⁵¹ mi-a povestit că Babinger, care era stingherit material, era adesea invitat la masă în familia lui, nu pun mâna în foc, dar am impresia că era vorba de un Pach⁵². Anticăria se afla în apropiere de casele anticarilor, care la origine, am vagă amintire, ar fi fost o realizare a lui N. Iorga⁵³, se pare că tot Iorga a fost la baza creierii Institutului de Turcologie dela Iași⁵⁴, dar asta trebuie să o știți mai bine decât mine. Pe Babinger nu l-am cunoscut decât la München. În țară⁵⁵ Doamna Maria-Mathilda Alexandrescu [Dersca]-Bulgaru⁵⁶ și-a susținut doctoratul cu F[rantz] Babinger⁵⁷, o puteți chestiona, trăiește la București.

Gramatica lui J. Deny a fost reeditată fotografic în Germania, am văzut-o într-un catalog, costă enorm de scump, noi avem două din vechea ediție, una a mea, alta adusă de soția mea, dela socrul meu, care era și el orientalist. (El a descifrat primul

⁵⁰ Al doilea război mondial (1939-1945).

⁵¹ În octombrie 1935 (D. Prodan, *op. cit.*, pp. 176, 195-196)

⁵² Familie de anticari bucureșteni, de origine germană.

⁵³ După primul război mondial, N. Iorga a lansat inițiativa concentrării anticariatelor bucureștene într-o zonă unică a capitalei, pe o "stradă a anticarilor". Ideea s-a materializat, anticariatele respective devenind un centru de atracție pentru bibliofili și literați.

⁵⁴ În 1939-1940 (vezi D. Prodan, *Din tradițiile orientalisticii românești...*, 1993, pp. 170-201)

⁵⁵ În România, la București!

⁵⁶ Vezi *Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Maria Matilda*, în E.I.R., București, 1978, pp. 32-33 (vocă de Florin Constantiniu)

⁵⁷ M.M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, *La Campagne de Timūr en Anatolie (1402)*, ed. I. Bucarest, 1942, VIII+180 p.+5 hărți, ed. a II-a, Variorum Reprints, London, 1977.

hieroglifele hitite, susținând teza cu prof. Bossert la Istanbul.) Misterul simpatiei⁵⁸ lui Babinger! Nu-i cunosc bazele; am impresia că avea impresia că știam mult mai mult și mai temeinic decât era realitatea obiectivă. Îmi amintesc că era surprins și chiar neîncrezător când i-am spus că am mai multe regulamente otomane inedite promulgate de Băyezîd II imediat după cucerirea celor două așezări românești⁵⁹. Când a văzut că nu povestesc basme a găsit că sunt extrem de interesante. Babinger vorbea perfect românește. Povestea m[anu]s[crisului] dela Paris este penibilă. I-am scris când am intrat la CNRS că am fost luat pentru a edita documentele otomane aflate în m[anu]s[cris] dela Biblioteca Națională dela Paris, promulgate între începuturile emiratului⁶⁰ și începuturile secolului XVI. Într-o zi i-am scris că despuind fondul turc dela BNP am aflat *M[anu]s[cris] fonds turc ancien* 39, care conține acte pasionante asupra emiterii de aspri și florini de către Mehmed II. Mi-a scris să-i trimet microfilmul pentru informație. Surprinderea a fost totală când primesc dela el la München în 1956, eram venit cu soția pentru câteva zile, volumul unde publicase în facsimile *ms. 39*. Era extrem de penibil pentru mine și periculos pentru cariera mea, am scris lui P. Lemerle (bizantinist) la Paris, era directorul meu la CNRS, a urmat o corespondență dezagreabilă⁶¹; rezultatul practic este că Lemerle mi-a cerut să nu mai public actele descoperite la BNP în ordine cronologică cum era normal, ci să public mai întâi traducerea *ms. 39* (*Les actes des premiers sultans conservés dans les manuscrits turcs de la Bibliothèque Nationale à Paris*, t. I, Paris - La Haye, 1960). Urmarea a fost că vol. II (422 p.) a fost dedicat actelor miniere și studiului mineritului în Țările sârbești în sec. XV, cartea a fost doctoratul meu în istorie la Sorbona⁶², altă parte din acte le-am editat cu un lung studiu (mai multe capitole) asupra instituțiilor urbane otomane⁶³. Peste 30 de acte dorm traduse în sertarele noastre, deoarece cercetările în arhivele din Istanbul ne-au deschis noi tipuri de documentație, noi orizonturi. Avem probabil în fotografii în jurul a 20.000 piese [documentare] fotografiate. În ce privește episodul "ms. 39", cenușa anilor s-a așternut în 35 de ani, l-am revăzut pe Babinger la München, era surprins de tot ce putusem scrie despre minele de aur și argint din epoca otomană, grație actelor sultanilor. Descoperirea bogățiilor enorme ale arhivelor otomane pun în umbră "răpirea" a 60 de acte, mai ales că [în] final eu le-am publicat în traducere.

⁵⁸ Lui Fr. Babinger față de N. Beldiceanu!

⁵⁹ Cetățile moldovenești Chilia și Cetatea Albă, cucerite de otomani în vara anului 1484.

⁶⁰ Emiratul otoman fondat de emirul Osmân (Othmân) I prin 1300.

⁶¹ Între Paul Lemerle și Franz Babinger!

⁶² Nicoară Beldiceanu, *Les Actes des premiers sultans conservés dans les manuscrits de la Bibliothèque Nationale à Paris*, t. II: *Règlements miniers*, 1390-1512, Paris-Haga, 1964.

⁶³ Idem, *Recherche sur la ville ottomane au XV-e siècle, études et actes*, Paris, 1973.

Precizez, mama mea este născută în Iași, este fata lui Ion și Sofiei Nădejde, dar eu sunt născut la București, unde mi-am făcut școala primară, liceul și Facultatea.

De a făcut Babinger spionaj sau nu, ce ași [putea] eu spune? Se pare că era ofițer de rezervă, dar asta nu înseamnă absolut nimica. Unii spuneau că ar fi aparținut serviciilor amiralului Canaris⁶⁴; ce este adevărat numai arhivele Wehrmacht-ului ar putea infirma sau confirma. Nu cred că Babinger ar fi putut servi de traducător sultanului sau altcuiva.

Prof. [Hans Joachim] Kissling s-a stins din viață după pensionarea lui, a fost foarte marcat de personalitatea lui Babinger, iar din punct de vedere științific n-a mai dat mari roade, regret că o scriu. Pe vremuri într-o publicație m-a atacat, cum sângele răzeșesc se trezește adesea în mine, am răspuns dur, iar mai târziu am comentat puțin agreabil un volum de omagiu al studenților lui; se pare că la lecturarea celor scrise [de mine] ar fi plâns! În cariera mea am uneori schimburi dure, un coleg american mi-a răspuns unei critici, scriind că-mi sparge capul! Am răspuns puricând o publicație a lui, care dovedea că nu știe mare lucru nici în paleografia și nici în istoria otomană. A pierdut postul pe care-l avea la Washington! O regret, dar unii scriu fără a cunoaște din înfericire mare lucru asupra subiectului tratat.

Constat că am scris aproape două pagini. Nu știu de am satisfăcut toate întrebările sau nedumeririle mata[le], de nu, vina nu este decât a mea.

Vă las, dorind numai bine și succes la lucru!

N. Beldiceanu

[Scrisoare originală în românește, text tehnoredactat, cu semnătura autografă a autorului, în *Arhiva personală Dan Prodan*]

3

N. Beldiceanu

Ecole Pratique des Hautes Etudes

IVe Section

Sciences Historiques et Philologiques

Sorbonne

45-47, Rue des Ecoles – 75005, Paris

Paris, 01. III. 1991

Stimate Domnule Prodan,

Răspund scrisorii Dv. din 14. II. 1991 cu privire la cele ce mă întrebați.

⁶⁴ Wilhelm Canaris (1887-1945), amiral german, șef al serviciului de spionaj-contraspionaj al armatei germane (Abwehr) între 1935-1944. A fost arestat după atentatul nereușit împotriva lui Adolf Hitler (20 iulie 1944), acuzat de participare la complot și executat.

a) N-am nici o fotografie a lui F. Babinger și nu știu cine ar putea avea, poate prof[esorul] actual de Turcologie dela München.

b) d-na Brătianu⁶⁵ s-a stins din viață, deci nu-i pot cere autorizația de a vorbi asupra celor povestite de ea.

c) Volumul colectiv de *Istorie otomană*⁶⁶ a apărut la Ed[itura] Fayard. Am dat un volum⁶⁷ prietenului Gorovei⁶⁸, deci un exemplar există în Țara Moldovei.

Din păcate nu pot să vă ajut pentru cele întrebate. Numai bine!

N. Beldiceanu

P.S. O întrebare! Pe vremuri (1939-1943), de-mi amintesc bine, am avut la Litere la București o colegă Prodan, este o rudă a mamei[le]?

[Scrisoare originală în românește, text manuscris, cu semnătura autografă a autorului, în *Arhiva personală Dan Prodan*]

4

N. Beldiceanu

Ecole Pratique des Hautes Etudes

IVe Section

Sciences Historiques et Philologiques

Sorbonne

45-47, Rue des Ecoles – 75005, Paris

Tél.: 633-19-94

St. Michel/Orge, 17.IV.1991

Stimate Domnule Prodan,

Vă mulțumesc pentru cele scrise în ultima Dv. scrisoare, dar "deontologia" mă ține la o anumită rezervă în ce privește legăturile Babinger-Brătianu⁶⁹. Cu cele apărute

⁶⁵ Elena Brătianu, născută Sturdza, soția lui Gh. I. Brătianu (1898-1953), istoric medievist universalist român.

⁶⁶ *Histoire de l'Empire Ottoman*, sous la direction de Robert Mantran, Librairie Arthème Fayard, Paris, 1989; ediția românească: *Istoria Imperiului Otoman*, coordonator Robert Mantran, traducere de Cristina Bîrsan, Editura Bic All, București, 2001, 682 p. + 1 hartă.

⁶⁷ Un exemplar!

⁶⁸ Ștefan S. Gorovei, istoric ieșean (n. 1948, Fălticeni).

⁶⁹ Am solicitat lui N. Beldiceanu informații "de culuse" despre colaborarea științifică Babinger-Brătianu, dar "deontologia" și cerbicia manifestate de turcologul parizian, acceptate până la un anumit punct, au împiedicat în cele din urmă evocarea lor.

în "Magazin [istoric]"⁷⁰ nu sunt în curent, dealtfel diverse obligații ce ne-au căzut pe cap, soției și mie, suntem sufocați de toate colaborările [științifice] ce ne sunt cerute.

Christos a înviat!

N. Beldiceanu

[Scrisoare originală în românește, text manuscris, cu semnătura autografă a autorului, în *Arhiva personală Dan Prodan*]

ABREVIERI

"S.O.F."	: "Südöstforschungen", München;
"A.Ö.A.W."	: "Almanach der Österreichischen Akademie der Wissenschaften", Wien;
"S.A.O."	: "Studia et Acta Orientalia", București;
"C.L.S.O."	: "Caietele Laboratorului de Studii Otomane", București;
"M.I."	: "Magazin Istoric", București;
"T.R."	: "Transylvanian Review", Cluj-Napoca;
"A.I.I.X.I."	: "Anuarul Institutului de Istorie "A.D. Xenopol" – Iași", Iași;
"A.I.E.S.E.E.Bulletin"	: "Association Internationale d'Etudes Sud-Est Européen. Bulletin", București;
"A.U.B.I."	: "Analele Universității din București. Istorie";
"A.M.S."	: "Acta Moldaviae Septentrionalis", Botoșani;
"R.I."	: "Revista Istorică", serie nouă (din 1990), București;
"R.E.S.E.E."	: "Revue des Etudes Sud-Est Européen", București;
"Z.D.M.G."	: "Zeitschrift der deutschen morgenländischen Gesellschaft", Leipzig;
E.I.R.	: Enciclopedia Istoriografiei Românești, București, 1978;
B.A.R.	: Biblioteca Academiei Române, București;
A.N.R., D.A.I.C.	: Arhivele Naționale ale României, Direcția Arhivelor Istorie Centrale, București.

Information about Franz Babinger from letters (1920-1991) (Summary)

The German Turkologist Franz Babinger (1891-1967) carried on an university turkological scientific and didactic activity in Romania between 1935-1943. The

⁷⁰ În nr. 3/martie 1991.

background of this activity as well as the personality of Babinger are also seen from the letters written by and about the German historian between 1920-1991.

Franz Babinger and Nicolae Iorga used to write to each other between 1920-1938, the letters being kept at the Romanian Academic Library, *Correspondence N. Iorga*. These letters have diverse subjects: information, sources and scientific publications, the turkological collaboration between Iorga and Babinger in Bucharest (1935-1937), the Scientific activity of the German historian in the capital of Romania.

Half a century after this epistolary dialogue, I wrote to Nicoară Beldiceanu, French Turkologist of Romanian origin (1920-1994), former student of Fr. Babinger at München (1953-1955). In this four letters which he sent me, Nicoară Beldiceanu offered interesting informations, in part new, about the life, the work and the strong personality, sometimes disputed and strange, of the Turkologist Franz Babinger.

I publish now the four letters, written in Romanian language, which are in my private *Archive Dan Prodan*.